

Ministrstvo za kulturo
Maistrova 10
1000 Ljubljana

v Ljubljani, 27. avgusta 2019

Pripombe DNS v javni razpravi o noveli ZMED

Osnutek zakona o medijih izpostavlja pomembne težave, s katerimi se soočamo akterji na medijskem področju, vendar je ministrstvo pri njihovem odpravljanju oziroma regulaciji v noveli premalo ambiciozno in konkretno. Kot primera lahko navedemo problematiko občinskih glasil in obstoja političnih medijskih projektov. Ob tem ministrstvo pozivamo, da popolnoma prenovi institut popravka, saj napovedana minorna sprememba ne odpravlja pritiskov, ki jih ravno s pomočjo tega instituta nad medije izvajajo vplivni politično-ekonomski krogi. Da so na tem področju potrebne korenite spremembe, smo v DNS že večkrat opozorili. Pozdravljamo, da se avtorji osnutka zakona zavedajo težav sovražnega govora v medijih, vendar se hkrati sprašujemo, ali so rešitve v tem primeru dovolj preišljene (je inšpektorat v sedanji obliki sploh zmožen pravnovzdržno procesirati vse primere?) in konkretizirane (kdo je reprezentativen pri odločanju v teh primerih?), da bi končne odločitve (tudi kazni) »preživele« v okolju, v katerem je tudi sodna praksa neenotna in nedorečena, kazenski zakonik pa se pri vprašanju sovražnega govora (297. člen) tolmači na različne načine. Ugotavljamo tudi, da želi ministrstvo v zakonu črtati nezdržljivost opravljanja oglaševalske ali telekomunikacijske ter radijske in televizijske dejavnosti, torej področje, ki je v zadnjem obdobju pri združevanju in ustanavljanju medijev odpiralo številna vprašanja, med drugim je ministrstvo za kulturo nad enim od takih primerov celo dvignilo roke. Odločitev ministrstva, da je na področju glasbenih kvot po grobem posegu v uredniško avtonomijo prisluhnilo ustvarjalcem radijskih programov in jim s tem tudi zmanjšalo administrativne stroške, pozdravljamo.

V nadaljevanju podajamo pripombe na posamezne člene predloga novele.

2. člen

Menimo, da je pri definiciji medija potrebno dodati:

Pravni subjekt oziroma oseba, ki je pri notranjem ministrstvu registriran(a) kot politična stranka in z njo povezane osebe, ne more biti izdajatelj medija niti pri izdajatelju medija ne sme imeti lastniškega deleža.

Samoupravne lokalne skupnosti ne morejo biti izdajatelj medija, prav tako pri izdajatelju medija ne smejo imeti lastniškega deleža.

3. člen

DNS je že večkrat opozorilo, da gre pri financiranju občinskih glasil za nedovoljene in netransparentne prakse, ki predstavljajo nelojalno konkurenco gospodarski panogi medijskega založništva. Zaradi finančne in strukturne odvisnosti občinskih glasil od izdajateljev, torej občin, je v njih močno okrnjena uredniška avtonomija. Občinska glasila se zlorablja za politično propagando aktualnih županov.

Ukrepi, ki jih MK predlaga v noveli ZMED za regulacijo občinskih glasil, so po našem mnenju nezadostni.

Občine bi morale svojo pravico do javnega obveščanja lokalnih skupnosti uresničevati na transparenten in nediskriminatoren način preko javnih razpisov. Do razpisanih sredstev bi morali imeti enakovreden dostop lokalni in regionalni mediji. Neposredno financiranje občinskih medijev bi moralo biti prepovedano, ker gre po našem mnenju za nedovoljeno državno pomoč, ki povzroča distorzijo na trgu in bi kot taka morala biti predmet obravnave AVK.

Glede na vse zlorabe, ki smo jim bili priča v preteklosti in glede na finančne težave lokalnih in regionalnih medijev, bi od MK pričakovali, da se bo zavzelo za spremembo zakona o lokalni samoupravi in občinsko obveščanje lokalne skupnosti omejilo na uradne informacije, ki jih občine objavljajo na svojih spletnih straneh. S tem bi vsaj poskušalo presekati povezave županov oziroma občin z »njihovimi« mediji, obveščanje javnosti o ostalem dogajanju v lokalnem okolju pa prepustilo lokalnim medijev. Zelene vsebine bi lahko občine financirale preko transparentnih razpisov, v lokalnih medijih, ki niso pod popolnim in neposrednim nadzorom občin. Sklicevanje na lokalno samoupravo in avtonomijo je v primeru občinskih glasil le slab izgovor.

Če bodo občinski mediji še naprej dovoljeni, čemur nasprotujemo, pa bi moralo MK glede na to, da se praktično v celoti financirajo iz javnega denarja, po analogiji obeh javnih medijev ali medijev posebnega pomena predpisati tudi njihovo upravljavsko strukturo, ki bi omogočala uredniško neodvisnost od občin, ki so ustanovitelji izdajateljev ali izdajatelji občinskih glasil.

Predlagano nezavezujoče mnenje izdajateljev lokalnih medijev na proračun občin po našem mnenju v praksi ne bo imelo nobenega učinka.

4. a člen

Povečanje finančnih sredstev in redefinicija javnega interesa sta nujna ukrepa, ki ju podpiramo in ocenjujemo, da ju je potrebno začeti uveljavljati takoj.

(4) Finančne podpore za namene iz tega člena ne morejo pridobiti izdajatelji, ki so samoupravne lokalne skupnosti ali druge pravne osebe javnega prava, politične stranke, verske skupnosti, sindikati ali zbornice, ali imajo te osebe v njihovem kapitalu ali premoženju več kot 20 odstotni lastniški delež ali več kot 20 odstotkov upravljavskih oziroma glasovalnih pravic.

Strinjamo se z omejitvami pri financiranju iz četrtega odstavka, čeprav se vsi zavedamo, da so estetske narave, saj novela v drugih členih ne rešuje problematike občinskih glasil in politično medijskih projektov. Če bi MK upoštevalo naš predlog, potem politične stranke in samoupravne lokalne skupnosti po tem zakonu ne bi mogle biti izdajatelj medija ali v njem imeti lastniškega deleža. Takšna totalna omejitev je po našem mnenju nujna. Sprašujemo se tudi, po kakšnem ključu je MK določilo odstotek lastništva, ki je še sprejemljiv.

4. b člen

Mediji posebnega pomena

Glede na to, da komisije za izbiro projektov na razpisih ugotavljajo:

Velik problem razpisa je dejstvo, da večina projektov vsebuje že objavljane vsebine, redne rubrike in priloge, ki jim prijavitelji za potrebe razpisa dajo neko skupno, izmišljeno ime, ki ga v tiskanih medijih in programskih shemah radiodifuznih medijev ne najdemo. Denar se namenja za redna poročanja o dogodkih in vestičarstvo, radijske postaje pa v prijavo praviloma vključijo vse govorne oddaje in se z izmišljenim imenom izognejo določilu, da lahko vsak medij prijavi le en projekt. Torej gre za redne vsebine medijev, pri čemer velja soglasna ugotovitev, da je večina projektov milo rečeno povprečnih, ni zaznati inovativnosti, novih pristopov in novih vsebin. Pravzaprav večina prijaviteljev pozablja na javnost, kar kažejo tudi ocene projektov pri komunikativnosti.

Predlagamo, da se financiranje medijev posebnega pomena uredi preko avtomatiziranih kvantitativno-kvalitativnih kriterijev. Razlogi za takšen predlog so, da imamo vnaprej znano število medijev posebnega pomena, iz poročil komisij je razvidno, da so na razpisu uspešni vsi prijavljeni projekti, da se projekti ponavljajo in da se financira redna vsebina teh medijev. Sprašujemo se, zakaj bi potem razpis sploh izvajali. Predlagamo, da se sredstva razdelijo avtomatično na podlagi vnaprej znanih merljivih kriterijev.

Ostaja pa vprašanje razpisa za nov status nepridobitnega medija. Vprašanje je, koliko medijev bo zaposilo za ta status. Verjetno bi bil zanje bolj primeren klasičen razpis.

4. c člen

Dodatni argument za vsaj delne avtomatizme pri delitvi sredstev je tudi sestava strokovne komisije. V Sloveniji nimamo dovolj velikega bazena neodvisnih medijskih strokovnjakov in poznavalcev medijev, ki še niso bili člani komisije in bi lahko zasedali mesta v komisiji. Probleme z naborom kandidatov priznava tudi MK samo, zato je spremenilo pogoje za imenovanje članov komisije.

4. odstavek

Pri opredeljenih izhodiščih se sprašujemo, na kakšen način bo MK ugotavljalo, kako prijavitelj s svojim sedanjim delom izkazuje spoštovanje profesionalnih standardov. Preko odločitev Novinarskega častnega razsodišča (NČR) o kršitvah Kodeksa novinarjev Slovenije, števila izgubljenih oziroma dobljenih kazenskih in civilnih ali prekrškovnih postopkov, vzpostavljenosti instituta varuha pravic bralcev, gledalcev, poslušalcev znotraj medija, objavljanja odločitev NČR, objavljenih pravil komentiranja ter pravil za transparentno spreminjanje in umikanje prispevkov spletnih medijev, prejema novinarskih nagrad? Brez opredeljenega načina za konkretno preverjanje in merjenje izhodišč je zapis izhodišča sicer lepa gesta, ki pa se ne bo odražala pri dejanskem pripuščanju projektov k financiranju.

Vemo na primer, da je komisija sredstva letos med drugim namenila tudi Demokraciji in Nova24TV, ki nedvomno ne spoštujeta profesionalnih standardov.

6. odstavek

Prednostni kriteriji in merila:

- Ohranjanje novinarskih delovnih mest za nedoločen čas.
Kako bo MK preverjalo oziroma merilo ta kriterij?
- Zagotavljanje visoke stopnje pravne zaščite in trajnejše socialne varnosti tako redno zaposlenim ...

Sprašujemo se, zakaj tako ohlapna formulacija. MK naj da prednost izdajateljem, ki imajo sklenjeno kolektivno pogodbo za novinarje ali so vsaj pristopili k pogajanju zanje. MK naj da prednost izdajateljem, ki tako redno zaposlenim kot pogodbeno vezanim novinarjem preko določb v sklenjenih pogodbah zagotavljajo financiranje pravnega zastopanja v primerih ovadb in tožb zoper novinarje, ki izhajajo iz opravljanja njihovega poklica ter tudi pravno varstvo pred grožnjami, zaščito dobrega imena in ugleda novinarjev. Prednost naj da izdajateljem, ki nimajo samozaposlenih novinarjev v prikritih odvisnih delovnih razmerjih.

- Zagotavljanje visokih profesionalnih in etičnih standardov.

Težavnost ugotavljanja izpolnjevanja tega kriterija je opisana že zgoraj.

- Zagotavljanje visokih standardov novinarske avtonomije in uredniške neodvisnosti.

Ponovno gre za zelo težko preverljiv kriterij. Preverjali bi na primer lahko, ali ima medij imenovanega odgovornega urednika po vseh standardih, ki jih zahteva ZMED (izvedeni vsi postopki pridobivanja mnenj uredništva, urednik imenovan s polnimi pooblastili ...). Do sedaj ministrstvo še nikoli ni proaktivno poseglo v situacije, ko mediji niso spoštovali določb ZMED o uredniški avtonomiji (takšen primer so vršilci dolžnosti odgovornih urednikov, imenovani brez mnenj uredništva v velikih medijih, pri manjših medijih pa sploh ni nobenega nadzora).

Če se MK želi izogniti arbitrarnosti presojanja teh tako imenovanih mehkih kriterijev, bo moralo oblikovati jasne kazalnike, po katerih se ti kriteriji presojujejo.

6. člen

Prepoved spodbujanja k neenakopravnosti in nestrpnosti

V Društvu novinarjev Slovenije konstantno opozarjamo na neučinkovit pregon sovražnega govora in groženj (tudi zoper novinarje), strinjamo se tudi z ugotovitvijo ministrstva, da je bil dosedanji člen v zakonu invaliden, saj ni vseboval možnosti ukrepanja ob njegovi kršitvi.

Sprašujemo pa se, ali inšpekcijski nadzor, kot ga predlaga novela, ne pomeni prevelikega posega v svobodo govora in ne odpira možnosti za zlorabe. Glede na zastrašujoče posledice širjenja sovraštva in nestrpnosti na družbo bi z veliko previdnostjo lahko podprli uvedbo prekrška za razpihovanje nestrpnosti in sovraštva v medijih. Generalno pa opozarjamo, da mediji na trgu tekmujejo z ostalimi ponudniki vsebin, ki niso regulirani kot mediji, in to tekmo vztrajno izgubljajo. Sprejetje dodatnega prekrška bo nova regulacija, ki bo veljala izključno za medije, ne pa tudi za njihove tekmece (platforme, bloge, družbene medije ...). Opozarjamo, da bi se morala država problema razpihovanja sovraštva in nestrpnosti lotiti celovito in ne zgolj na področju medijev. Kazenski pregon tako ostaja neadekvaten, tožilci vztrajajo pri svojem razumevanju kazenskega zakonika. Morda bo kaj spremenila nedavna precedenčna sodba Vrhovnega sodišča, ki nasprotuje sedanji interpretaciji 297. člena kazenskega zakonika, ki je praktično onemogočala pregon. Internet ni razumljen kot javni prostor, zato ni izreka prekrškov za kršenje javnega reda in miru na internetu. Novela Direktive o avdiovizualnih medijskih storitvah sicer razširja pristojnost tudi na platforme za izmenjavo videov, vendar zanje predvideva le samoregulacijo (odprto je vprašanje, ali se bo država po zgledu Nemčije odločila za uvedbo kazni, če samoregulacija ne bo uspešna).

Do predlagane rešitve imamo nekaj zadržkov oziroma odprtih vprašanj:

- Prekrškovni postopek zajema le medije, ne pa tudi avtorje vsebin, ki jih kot »anonimni komentatorji« objavljajo pod članki oziroma prispevki. V tem

primeru lahko pride do situacije, ko recimo medij zaradi objektivnih razlogov šele čez čas opazi, da je pod članek zašel komentar s sporno vsebino, zanj pa je odgovoren le medij. Sprašujemo se, v kakšnem razmerju sta 6. in 7. člen novele ZMED.

- O posegih v svobodo govora bo odločal inšpektor, kar je lahko sporno, pri čemer mu člani dopuščajo zelo proste roke pri presoji. Ali bo kadrovske podhranjeni medijski inšpektorat zmogel prevzeti dodatne naloge, ki mu jih nalaga novela sprememb zakona o medijih? Kakšna so zagotovila, da bo vlada odobrila nove zaposlitve na inšpektoratu?
- Sprašujemo se o nesorazmernosti glob v posameznih primerih. Širjenje sovražnih vsebin je lahko sankcionirano z nižjim zneskom kot recimo oglasi v tujem jeziku; nejasna je tudi višina globe v hitrem prekrškovnem postopku.
- Nismo naklonjeni rešitvi s posvetovanji z reprezentativnimi novinarskimi organizacijami. Razlog za nasprotovanje je tako v problematičnosti ugotavljanja reprezentativnosti kot v razmerju pristojnosti in odgovornosti. Novinarske organizacije ne moremo biti pristojne za sodelovanje pri prekrškovnih postopkih. Odgovornost za odločitve mora prevzeti prekrškovni organ, ki odločitve sprejema.
- Strinjamo se z rešitvijo, da se ne sankcionira objava, ampak odsotnost umika.

8. člen

Razvid medijev

Kakršen koli razvid nima smisla, če podatki v njem niso točni in ažurirani ter če osveževanje podatkov ni proaktivno in redno. Trenutno je razvid zbir netočnih podatkov. In čeprav so mediji dolžni sporočati spremembe, jih ne sporočajo, ker jih pristojno ministrstvo ne nadzoruje. Noben člen v zakonu ministrstva ne zavezuje, da to sprti počne, zato bi predlagali nov odstavek k 8. členu.

Ministrstvo izdajatelje enkrat letno pozove, da ažurirajo svoje podatke. Takrat izvaja tudi inšpekcijski nadzor nad točnostjo posredovanih podatkov.

Iz zakona je izpadel po našem mnenju pomemben odstavek, saj sta za uveljavljanje uredniške avtonomije pomembna predvsem temeljni pravni akt in programska zasnova.

3) Predlogu za vpis v razvid morajo biti priložena dokazila o izpolnjevanju posebnih pogojev iz 10. člena tega zakona, dokazilo o vpisu v sodni register, temeljni pravni akt izdajatelja, ki je v skladu s tem zakonom, ter programska zasnova, ki je v skladu s tem zakonom. Izdajatelj radijskega ali televizijskega programa mora pred začetkom oddajanja priložiti kopije pogodb, sklenjenih s kolektivnimi organizacijami za varstvo avtorske in sorodnih pravic na delih, ki se bodo radiodifuzno izvajala na njegovem programu.

Pravna razmerja med izdajateljem in uredništvom ter osnovna medsebojna razmerja znotraj uredništva so določena s temeljnim pravnim aktom izdajatelja, pri čemer ta akt določi stopnjo avtonomije uredništva pri urejanju razmerij znotraj uredništva.

Za uresničevanje uredniške avtonomije je pomembno, da pristojno ministrstvo nadzoruje ali temeljni pravni akti medijev urejajo medsebojna razmerja med izdajateljem in uredništvom, zato menimo, da bi med posredovanimi podatki za vpis morala biti tudi temeljni pravni akt in programska zasnova medija. Na programsko zasnovo medija je vezano tudi izrekanje mnenja uredništva ob njeni bistveni spremembi in določba:

(3) Novinarju se ne sme odpovedati delovnega razmerja ali prekiniti sklenjene pogodbe z njim, zmanjšati plače, spremeniti statusa v uredništvu ali kako drugače poslabšati njegovega položaja zaradi izražanja mnenj in stališč, ki so v skladu s programsko zasnovo ter s profesionalnimi pravili, merili in standardi.

11. člen

Popravek

Ne moremo se strinjati, da so se s sodno prakso uredile anomalije ureditve, ki je leta 2006 preko popravka uvedla ekskluzivni dostop do medijev. Področje popravka bi si v zakonu zaslužilo popolno prenovu. Podaljšanje roka je sicer nujna sprememba, opozarjamo pa tudi na številna druga problematična določila v zvezi s popravkom:

OČITNA NERESNIČNOST

Večkrat smo opozorili na problem, da morajo mediji objavljati tudi očitno neresnične popravke. Poudarjamo, da z očitno resničnimi dejstvi ni mogoče prizadeti posameznika, poleg tega bi se popravek moral navezovati na nosilno navedbo - na tisto, kar je z vidika članka pomembno.

Predlagamo, da se v zakon napiše, da medij lahko zavrne očitno neresnične popravke - takšno možnost ima Nemčija. Če torej popravek vsebuje očitne neresnice (če se navedbe, ki so predmet popravka, nanašajo na sodbe, izhajajo iz uradnih dokumentov ...), ni pravnega interesa za popravek.

OBJAVLJEN ODZIV

Problem so tudi zahtevki za popravek v primeru, ko je novinar že pridobil odziv prizadetega in ga objavil, a je prizadeti kljub temu zahteval popravek, sodišče pa je takšni zahtevi ugodilo. Prepričani smo, da gre v tem primeru za zlorabo pravice, zato zahteva za popravek ni utemeljena. Podoben je primer, ko je prizadeti mediju odklonil odgovor, potem pa zahteval objavo popravka na objavljenem.

POSEG SODIŠČA V VSEBINO POPRAVKA

Razmisliti bi bilo treba tudi o možnosti, ki jo imajo v Avstriji, da bi sodišče delno ugodilo zahtevi oziroma da bi sodišče lahko poseglo v samo besedilo popravka (na ta način bi lahko bilo ugodeno več zahtevam, popravki pa bi bili vsebinsko bolj smiselni in kot takšni sprejemljivejši tudi za medije).

Upoštevati bi bilo treba tudi, da imajo država in lokalne skupnosti številne druge možnosti za dostop do javnosti in medijev, zato novinarji vlaganje popravkov z njihove strani vidijo kot zlorabo.

ROK

Rok za odgovor urednika je problematičen, saj sili v zavračanje in ne spodbuja dialoga. Podaljšati bi ga bilo treba na tri delovne dni. Zahteva za popravek bi morala biti vložena po priporočeni pošti, saj v primeru pošiljanja po elektronski pošti rok začne teči, ko je zahteva poslana, urednik pa preko elektronske pošte lahko dejansko ni dosegljiv.

ENAKOVREDNOST OBJAVE

Razmisliti bi bilo treba o enakovrednosti objave - objava je lahko enakovredna tudi, če ni na isti strani v enaki pisavi. Zadostovalo bi, da bi za tiskane medije v zakonu pisalo, da je objavljen na primerljivem mestu. Posebej bi bilo treba opredeliti enakovrednost za elektronske medije (morda s povezavo do prispevka, na katerega se zahteva nanaša), omejiti dolžino (v Franciji je to področje povsem sproščeno). Tudi pri televizijah je vprašanje, ali je smiselno, da mora biti vsebina popravka prebrana, tudi dolžina je ključna, saj so televizijske oddaje časovno zelo omejene.

Nujno mora v zakonu ostati možnost revizije zoper sodbo sodišča druge stopnje.

Posebnost STA:

- sodišča bi morala poznati posebnosti objavljanja prispevkov STA, saj ta ne objavlja integralnih člankov, ampak zaporedno niza odzive in tako dopolnjuje prispevek;
- poobjavlja tudi v drugih medijih objavljene prispevke, z navedbo vira, iz česar je nedvoumno razvidno, da gre za ponovno objavo - kdo je v tem primeru odgovoren za objavo popravka, izvorni medij ali STA?;

- v primeru Sazas se je zgodilo, da je STA morala objaviti popravek Matjaža Zupana, čeprav je že objavila identičen odziv, ki ga je v imenu Matjaža Zupana poslal Sazas.

Takšne anomalije bi bilo potrebno popraviti v zakonu ali s sodno prakso.

12. člen

Prikrito oglaševanje

Društvo novinarjev Slovenije je že leta 2001 sprejelo Listino o nedopustnosti prikritega oglaševanja. Opozarjamo, da je v spremenjenih razmerah na trgu pritisk na novinarski prostor s strani oglaševalcev večji kot kdaj koli. Poudarjamo nujnost spoštovanja ločnic med novinarskimi in komercialnimi teksti.

Iz listine:

Oglaševanje v medijih ne sme biti izvajano na način, ki bi lahko pri bralcu, poslušalcu ali gledalcu vzbujal vtis, da gre za novinarski prispevek, če gre za plačano objavo.

Vsaka plačana objava v medijih je oglas, ki mora biti objavljen tako, da je bralcu, gledalcu ali poslušalcu prepoznaven kot oglas. Objave, ki bi z dejanjem plačila dejansko bile oglas, pri bralcu, poslušalcu ali gledalcu pa bi vzbujale vtis, da gre za uredniške objave oziroma delo novinarjev in uredništva, niso dopustne.

Oglasi, ki so postavljeni v obliki novinarskega prispevka, morajo biti jasno označeni kot oglasi oziroma vsaj z besedo OGLAS na vidnem mestu.

Promocijski oziroma predstavitveni prispevki ne obstajajo. V medijih so le oglasi in novinarski prispevki. Slednji so delo uredništva.

14. člen

Koncentracija v medijih

Sedanji 56. člen se črta:

(1) Izdajatelj splošno-informativnega tiskanega dnevnika ter fizična in pravna oseba ali skupina povezanih oseb, ki ima v kapitalu oziroma premoženju tega izdajatelja več kot dvajset (20) odstotni lastniški delež ali več kot dvajset (20) odstotkov upravljalških oziroma glasovalnih pravic, ne more biti tudi izdajatelj ali soustanovitelj izdajatelja radijskega oziroma televizijskega programa, niti ne more izvajati radijske in televizijske dejavnosti.

(2) Izdajatelj radijskega oziroma televizijskega programa ter fizična ali pravna oseba ali skupina povezanih oseb, ki ima v njegovem premoženju več kot

dvajset (20) odstotni lastniški delež ali več kot dvajset (20) odstotkov upravljalških oziroma glasovalnih pravic, ne more biti tudi izdajatelj oziroma soustanovitelj izdajatelja splošno-informativnega tiskanega dnevnika.

(3) Izdajatelj, pravna ali fizična oseba, ali skupina povezanih oseb iz prvega in iz drugega odstavka tega člena ima lahko največ dvajset (20) odstotni lastniški delež ali dvajset (20) odstotni delež upravljalških oziroma glasovalnih pravic v premoženju drugega izdajatelja, razen v primerih, ko ta zakon določa drugače.

Strinjamo se, da je ukinitve prepovedi navzkrižnega lastništva neizbežna.

Ni nam jasno, zakaj ostaja definicija povezanih oseb iz 57. člena, če se ukinja 56. člen, ki predpisuje omejitve pri povezanih osebah.

58. člen (omejevanje koncentracije) se precej spreminja:

1. Odpravlja institut predhodnega soglasja ministrstva.
2. Vsaj na papirju krepí zaščito raznovrstnosti, saj jo predpiše kot kriterij za odločanje o koncentraciji.
3. Pristojnosti prenaša na AKOS, ki mu podreja AVK. Njuna postopka sta lahko celo paralelna.
4. Izginil je izrecni pogoj, da si mora presojevalec pred odločanjem o koncentraciji radijskih in TV programov priskrbeti podatke o pokritosti prebivalstva. Mogoče zato, ker jih ima AKOS že sam po sebi (v nasprotnem primeru gre za korak nazaj pri uresničevanju pravice do obveščeniosti)?

5. Pogoji:

(3) Koncentracijo v medijih je treba prigrasiti Agenciji za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: agencija), če:

- *je skupni letni promet v koncentraciji udeleženi podjetij skupaj z drugimi podjetji v skupini v predhodnem poslovnem letu na trgu Republike Slovenije presegel 5 milijonov eurov in*
- *je letni promet prevzetega podjetja skupaj z drugimi podjetji v skupini v predhodnem poslovnem letu na trgu Republike Slovenije presegel 1 milijon eurov ali je letni promet - v primeru, kadar dve ali več neodvisnih podjetij ustanovi skupno podjetje, ki opravlja vse funkcije samostojnega podjetja z daljšim trajanjem - vsaj dveh v koncentraciji udeleženi podjetij skupaj z drugimi podjetji v skupini v predhodnem poslovnem letu na trgu Republike Slovenije presegel 1 milijon eurov.*

Vprašanja, ki se nam ob tem zastavljajo:

- Ali je AKOS usposobljen za presojo medijske koncentracije? Izkušenj nima, pozna pa trg. Vsaj avdiovizualni, trga tiskanih medijev pa ne. Trenutno nima ne finančnih ne kadrovskih kapacitet za takšno delo. Predlog navaja, da postopek vodi AKOS na podlagi mnenj AVK in MK, ne navaja pa, na podlagi česa AKOS kot izdajatelj odločbe sprejme svojo odločitev. Mnenji nista zavezujoči. Ali torej AKOS opravi neko dodatno in samostojno presojo oziroma, če ne, zakaj sploh AKOS? Ali to le še podaljšuje postopek za en korak?
- Pragovi se nam zdijo primerno nizki: koncentracijo je treba priglasiti, če je skupni letni promet v koncentraciji udeleženih podjetij presegel 5 milijonov ali če je letni promet prevzetega podjetja presegel 1 milijon ali skupno podjetje 1 milijon.
- Definicija koncentracije naj bi zajemala vse potencialne možnosti združevanja in prevzemov. Predlagamo pa, da bi v izogib primerom, ko bodo prevzemale slamnate osebe (Reporter, 3LAN) ali ko je izdajatelj medija podjetje, ki medija dejansko ne upravlja (Kanal A, POP TV), v 3. odstavek doda:
 - je skupni letni promet v koncentraciji udeleženih podjetij skupaj z drugimi podjetji v skupini oziroma obvladujočimi podjetji ...
 - je letni promet prevzetega podjetja skupaj z drugimi podjetji v skupini oziroma obvladujočimi podjetji ...

15. člen

Ob uvajanju testa javnega interesa imamo naslednje pomisleke:

- Ali je dovolj, da MK po opravljenem testu javnega interesa AKOS poda le nezavezujoče mnenje?
- Določba, da MK reprezentativna strokovna združenja novinarjev, ki delujejo v javnem interesu, lahko zaprosi za mnenje, je preveč ohlapna, saj jim ne daje pravice zahtevati vstopa v postopek. Vse je odvisno od arbitrarne odločitve MK. Predlagamo dikcijo, da jih mora zaprositi za mnenje.
- Kriterija zagotovljenosti zadostnih finančnih sredstev, potrebnih za ohranitev in razvoj medijske dejavnosti, ne razumemo.
- Kje sta oglaševalski in distribucijski trg? Domnevamo, da bo to presojo opravil AVK. Prosimo za dodatna pojasnila.

16. člen

Ne strinjamo se z ukinjanjem nezdržljivosti opravljanja oglaševalske ter radijske in televizijske dejavnosti in nezdržljivosti opravljanja telekomunikacijske ter radijske in televizijske dejavnosti. Prepričani smo, da bi takšno združevanje na majhnem slovenskem medijskem trgu predstavljalo resno grožnjo pluralnosti in raznovrstnosti vsebin. Tako je ugotovil tudi AVK, ko koncentracije podjetij Pro Plus

in Slovenia Broadband, prek katere je prevzem želel izvesti United Group, ni dovolil. AVK je v povzetku relevantnih dejstev zapisal, da bi prevzem Pro Plusa, ki naj bi ga izvedel Slovenia Broadband, lahko prinesel horizontalne učinke koncentracije na trgu televizijskega oglaševanja, trgu nakupa pravic za prenos športnih vsebin in na veleprodajnem trgu dobave otroških programov.

Menimo, da mora ta prepoved ostati, saj je presoja javnega interesa ne bo zadovoljivo nadomestila.

19. člen

Status lokalnega radijskega in TV programa (status posebnega pomena)

Strinjamo se s predlaganim v noveli.

Mediji s statusom se v skladu z novelo lahko združujejo v mreže - omejitev je območje, na katerem živi do 25 odstotkov prebivalcev RS. Na tem mestu bi dodali omejitev, da mora biti povezovanje omejeno na radijske postaje znotraj ene regije. Da slučajno ne bomo dobili povezav lokalnih radijev s Primorske in Koroške. Tako bi se nedvomno izgubila lokalna informacija.

21. člen

Uvajanje statusa nepridobitnega medija je smiselna novost, ki bo olajšala delovanje nepridobitnih novinarskih projektov in novih modelov novinarstva, ki jih slovenski medijski prostor nujno potrebuje.

23., 24., 25. člen

Dobro je, da se odpravljajo administrativne ovire, na katere so opozarjale radijske in TV postaje ter v njihovem imenu tudi mi sami. Predlagana ureditev je veliko bolj enostavna in učinkovita.

Sprašujemo se le, ali je opustitev omejitev oglaševanja na radiu res dobro premišljena in ali kljub vsemu ne gre za pretirano deregulacijo.

29. člen

Podpiramo uvedbo tematskih programov in lokalnih oken.

31. člen

Pri obveznem prenosu se strinjamo z rešitvijo, ki jo predlaga ministrstvo.

Področja, ki bi jih bilo treba nujno urediti, a jih novela ne ureja:

- Status samostojnih novinarjev

Ta status izgublja svoj smisel, ker ne prinaša nobenih ugodnosti (razen posebne osebne olajšave za tiste, ki niso normiranci, ti pa so zelo redki), ampak le omejitve. Novinarji se raje odločajo za status samostojnega podjetnika, ker v tem statusu lahko poleg novinarske opravljajo tudi druge

dejavnosti. V DNS menimo, da je ravno ekskluzivnost opravljanja novinarske dejavnosti bistvena za izogibanje morebitnim konfliktom interesov in eden od pogojev za kakovostno produkcijo novinarskih vsebin, ki so v interesu javnosti.

V razvid samostojnih novinarjev je trenutno vpisanih manj kot 100 novinarjev, še pred nekaj leti je bila številka več kot 300, novih vpisov ni.

V predlogu novele MK sta kot javni interes na področju medijev navedena: ustvarjanje pogojev za produkcijo programskih vsebin medijev, zlasti zahtevnejših, specifičnih in manj zastopanih ... in ukrepi, namenjeni zviševanju kakovosti, profesionalnosti in etičnosti novinarskega dela ter ohranjanju novinarskih delovnih mest in deficitarnih poklicev v medijih.

Za uresničevanje javnega interesa v medijih je torej ključno, da poklic novinarja opravljajo profesionalci, usposobljeni in predani poklicu. Razvoj takšnega poklicnega novinarstva je v javnem interesu.

V obrazložitvi predloga novele MK tudi navaja, da se fokus iz medijev prenaša na ustvarjanje pogojev.

Če upoštevamo vse te navedbe ministrstva samega, je nelogično, da v predlogu novele ni spodbud za samostojne novinarje. Ukrepi bi lahko bili različni - od plačanih prispevkov za socialno varnost po vzoru statusa kulturnikov (kar predvideva NPK), davčnih olajšav, statusa kot prednostnega kriterija pri razpisih do štipendij in žepnin.

Poleg tega v klasifikaciji dejavnosti ni dejavnosti novinarstvo, zato je populacijo samostojnih podjetnikov, ki opravljajo tudi novinarsko dejavnost, skoraj nemogoče statistično opredeliti in posledično tudi spremljati. Za samostojne novinarje (zaradi olajšave) smo v preteklosti pri FURS lahko spremljali njihove prihodke in tako ocenili razmere v katerih delajo. Trenutno pa populacije samozaposlenih novinarjev, ki naj bi predstavljala tretjino vseh novinarjev, sploh ne moremo spremljati, kar je zaskrbljujoče.

Glede na trende in odsotnost vzpodbud bo status samostojnega novinarja počasi izgubil smisel. V DNS smo prepričani, da to ni v interesu novinarstva, prav tako ne v javnem interesu.

- Nacionalna kolektivna pogodba za novinarje

V Sloveniji nimamo veljavne nacionalne kolektivne pogodbe (veljavnost obstoječe je predmet presoje ustavnega sodišča) za novinarje, ki bi določala minimalne standarde za opravljanje poklica. V društvu novinarjev ocenjujemo, da je to velik problem. Posamezna podjetja imajo na ravni podjetij sklenjene podjetniške kolektivne pogodbe, ki pa se vedno bolj odmikajo od standardov, doseženih v poklicni kolektivni pogodbi za novinarje. Standardi se vztrajno nižajo, prav tako delodajalci ne želijo sprejeti minimalnih standardov za pogodbeno vezane oziroma samozaposlene

novinarje. Tako imamo po medijih še vedno dve kategoriji novinarjev, ki opravljata enako delo pod različnimi pogoji in za različno plačilo. V manjših medijih pa bi se novinarji lahko sklicevali zgolj na nacionalno kolektivno pogodbo, saj podjetniške niso sklenjene. Spomnimo, da sta upravi Dnevnika in Večera ob napovedi združevanja najprej odpovedali obe kolektivni pogodbi za novinarje. Prepričani smo, da le novinar, ki dela v stabilnem okolju in je primerno plačan za svoje delo ter ima ustrezno socialno varnost, lahko kakovostno in v interesu javnosti opravlja svoje delo.

Kot smo opozorili že pri zelo ohlapno določenih prednostnih kriterijih in merilih za sodelovanju na razpisih, bi ministrstvo prenovu zakona moralo izkoristiti tudi kot pritisk na delodajalce, da vzpostavijo socialni dialog na nacionalni ravni.

Predlagamo, da se v novelo zapiše, da ministrstvo pozove izdajatelje medijev k socialnemu dialogu in pogajanjem za nacionalno kolektivno pogodbo.

Pristop k pogajanjem naj bo pogoj za sodelovanje na razpisih in ohranitev oziroma pridobitev statusa posebnega pomena.

- Popravek

Določbe o popravku so potrebne celovite preнове. Več o rešitvah smo navedli že pri členu novele, ki spreminja le rok za odgovor odgovornega urednika.